

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
71 - 85/15
Београд

дел. бр. 34943 датум: 21.09.2015.

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ ПОСТУПАЊА НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА ПРЕМА ИЗБЕГЛИЦАМА И МИГРАНТИМА
У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Извештај о посети

Прихватном центру у Прешеву, Кампу у
Миратовцу, Полицијским станицама у
Прешеву и Бујановцу, Регионалном центру
граничне полиције према Македонији и
Центру за социјални рад у Прешеву

Београд, септембар 2015. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсманима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У обављању послова НПМ, Заштитник грађана је надлежним органима упутио препоруку бр. 75-6/14 од 10. 02. 2014. године. Наиме, испитујући законитост и правилност поступања, као и примену важећих стандарда према тражиоцима азила, односно мигрантима затеченим на територији Србије, НПМ је уочио да органи јавне власти нису установили системски приступ који омогућује ефикасно поступање у складу са важећим прописима и међународним стандардима у области азила и миграција.

¹ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЂЕНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ	Прихватни центар у Прешеву, Камп у Миратовцу, Полицијске станице у Прешеву и Бујановцу, Регионални центар граничне полиције према Македонији и Центар за социјални рад у Прешеву
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење поступања надлежних органа према избеглицама и мигрантима
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана у сарадњи са удружењем Београдски центар за људска права
ДАТУМ ПОСЕТЕ	9. и 10. септембар 2015. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета Прихватном центру у Прешеву, Полицијским станицама у Прешеву и Бујановцу, Регионалном центру граничне полиције према Македонији и Центру за социјални рад у Прешеву је била најављена, док је посета Кампу у Миратовцу била ненајављена
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	<p>Вођа тима: Јелена Унијат, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i></p> <p>Чланови тима: Борјана Перуничкић, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Беким Ајдини, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Драган Божовић, <i>Београдски центар за људска права</i></p>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви службеници посећених институција остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ, пружили све тражене информације и омогућили несметан увид у тражену документацију.

ТОК ПОСЕТЕ

НПМ тим је првог дана (9. септембра 2015. године) посетио Прихватни центар у Прешеву, Полицијску станицу у Прешеву и Камп у Миратовцу, где су обављени разговори са службеницима, извршен увид у релевантну документацију и остварен непосредан контакт са странцима смештеним у Центру. Другог дана (10. септембра 2015. године) посећен је Центар за социјални рад у Прешеву, Регионални центар граничне полиције (РЦГП) према Македонији и Полицијска станица у Бујановцу, где су такође обављени разговори са службеним лицима и извршен увид у релевантну документацију.

1. ПРИХВАТНИ ЦЕНТАР ПРЕШЕВО

Прихватни центар у Прешеву је основан Закључком Владе Републике Србије 05 бр. 464-7137/2015 од 27. јуна 2015. године, којим је дат на коришћење Комесаријату за избеглице и миграције и почео са радом 8. јула 2015. године. У 1. тачки Закључка наведено је следеће: „Влада је одучила да се Комесаријату за избеглице и миграције, у циљу прихвата, обраде и смештаја миграната, који незаконито улазе на територију Републике Србије, *дају на коришћење*, на одређено време непокретности у јавној својини Републике Србије у Прешеву, на потесу „Монопол“...“ У Прихватном центру поред службеника и службеница Комесаријата, ангажовани су и: припадници Министарства унутрашњих послова – Управа граничне полиције (задужени за преглед лица приликом уласка у Центар; попуњавање упитника о личним подацима и издавање потврда о израженој намери за тражење азила у РС), Управа криминалистичке полиције (задужени за фотографисање и дактилоскопирање), Жандармерија (обезбеђење припадника МУП) и Интервентна јединица полиције (задужени за одржавање реда у Центру); радници Црвеног крста (задужени за расподелу хране и одеће); лекари и медицински техничари Војне болнице у Нишу, Дома здравља у Прешеву и Болнице у Врању; васпитачице и 2 психолошкиње Центра за социјални рад у Прешеву, које су ангажоване преко УНИЦЕФ-а (задужене за откривање малолетника без пратње); три преводиоца, а планира се ангажовање још 5 преводилаца за арапски језик; и 8 радника за одржавање хигијене у Прихватном центру, који су ангажовани преко ЦСР Прешево. Запослени МУП и КИРС ротирају се на две недеље, тако да су ангажована лица из читаве Србије. Лица која су ангажована немају јасну координацију, нити је једна особа задужена за руковођење читавим тимом људи који тамо раде, нити се подноси дневни извештај неком централном органу, односно руководиоцу Центра.

У раду Прихватног центра у Прешеву постоји недостатак који огледа у томе што није устројен јасан систем координације и руковођења различитим сегментима његовог функционисања.

Мишљење НПМ је да је неопходно да Радна група за решавање проблема мешовитих миграционих токова, у сарадњи са Министарством унутрашњих послова, Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Комесаријатом за избеглице и миграције, унапреди координацију рада у Прихватном центру и одреди лице које ће руководити и бити одговорно за целокупан рад Прихватног центра.

Процедура пријема

Према наводима, дневни капацитет Центра је између 1200 до 1500 људи. Услед великог броја лица која долазе у Центар, пријем је организован тако што се лица која чекају испред Центра повремено пропуштају да уђу у Центар у групама од по 30-ак људи. Према наводима, предност при уласку имају жене са малом децом, труднице, старији, изнемогла и болесна лица. Међутим, из разговора који је тим НПМ обавио са једном женом која је са троје деце чекала да уђе у Прихватни центар, дошло се до сазнања да су они око 5 сати били испред и чекали да уђу у Центар.

Први простор у који избеглице уђу је ограђен, има постављен шатор, тоалете и цистерне са пијаћом водом. Из наведеног простора се у мањим групама (по 10-ак људи) пуштају да пролазе кроз контрадиверзиона (КД) врата, при чему два полицијска службеника, уз помоћ ручног скенера, обављају спољни преглед лица и преглед пртљага, при чему се

обавезно одузимају оштри предмети и други предмети и средства подобна за повређивање. Према наводима, никада нису имали проблем при прегледу жена странкиња стога што нема физичког контакта зато што се преглед обавља ручним скенером. Након што прођу преглед, директно улазе у простор у коме се налази шатор и у коме попуњавају упитнике о личним подацима (сачињени на српском, енглеском и арапском језику) и добијају број, под којим се касније заводе у евиденцију. Из наведеног простора улазе у двориште Центра, а затим у зграду у којој се на једном пулту фотографишу и дактилоскопирају и настављају ка другом пулту на коме узимају потврде о израженој намери за тражење азила. Када заврше наведену процедуру могу напустити Центар уколико желе. Према наводима запослених Комесаријата, лица се у Центру у просеку задржавају до 24 сата.

Потврде о израженој намери за тражење азила у Републици Србији се издају аутоматски сваком страном лицу које дође у Прихватни центар у Прешеву, чак и оним странцима који изразе очигледну намеру да не желе азил у Србији, већ у некој другој земљи. Према наводима полицијских службеника, дешава се да се поједина лица нерадо фотографишу и дактилоскопирају, због страха да ће им издата потврда о намери у Србији осујетити добијање азила у развијеним европским земљама. Према наводима, приликом фотографисања се поштују верска убеђена лица-наиме, жене се не форсирају да скину мараме и фереце, већ то, искључиво зависи од њихове добре воље. Службеници појединачно поступају са свим лицима (укључујући и жене и малолетнике).

У току дана у просеку се може издати око 1200 потврда о намери. Службеник који је радио на издавању потврда није имао податак колико је потврда издато од почетка рада Центра. Према евиденцијама које се воде у Центру, од почетка рада Центра дактилоскопирано је и фотографисано 41.830 лица. Издавање потврда врши се у две смене од 7:00 до 22:00. Деца испод 15 година старости се не дактилоскопију нити фотографишу, тако да се њихов број не може видети кроз ову евиденцију. У потврдама издатим малолетницима не наводи се податак са ким су у пратњи, а током посете је запажено да се малолетницима издају потврде без присуства родитеља, односно старатеља. Према наводима, у Центар се нису пријављивали малолетници без пратње. Уколико би се такав случај догодио службеник би морао да о томе обавести непосредно претпостављеног и радницу ЦСР. Услед великог броја лица која пролазе Центром и чињенице да породице имају велики број деце, тешко је утврдити да ли су сва деца заиста њихова, па се може десити да малолетном страном лицу без пратње буде издата потврда, а да му старатељ није постављен од стране органа старатељства. Према наводима, у случају када се издаје потврда малолетном лицу службеник позива да дође и један од родитеља и тражи му путну исправу, али ако лице које тврди да је родитељ или старатељ нема исправе мора да му се верује на реч.

ПРЕПОРУКЕ

Службеници Министарства унутрашњих послова ће фотографисати сва малолетна лица приликом издавања потврда о израженој намери за тражење азила.

Службеници Министарства унутрашњих послова ће приликом издавања потврда о израженој намери за тражење азила малолетним лицима у пратњи, у наведене потврде, у делу остали подаци и напомене, уносити име и презиме лица са којим су у пратњи, као и број потврде које су издате овим лицима.

У дану у ком је посета НПМ обављена, до 13:30 часова издато је 415 потврда о намери, с тим да су током преподнева у трајању од два сата имали проблем са системом, па нису ни издавали потврде. Према наводима, „пад система“ се често дешава.

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће обезбедити кадровске и техничке капацитете потребне за спровођење ефикасне процедуре издавања потврда о израженој намери за тражење азила у Републици Србији.

Права и информисање

Избеглицама се у Центру (у згради где се врши дактилоскопирање и фотографисање и издавање потврда о израженој намери за тражење азила) деле брошуре о њиховим правима и обавезама у Србији. Ове брошуре садрже детаљна објашњења о праву на азил у Србији, поступку азила, правима и обавезама тражиоца азила, права лица којима је одобрен азил у Србији и адресе и податке о удружењима која заступају тражиоце азила, УНХЦР, центрима за азил у Србији, прихватилиштима за смештај малолетника без пратње и полицијским управама. Брошуре су урађене на енглеском, француском, арапском и фарси језику.

У истој згради, у близини дела у ком се врши дактилоскопирање и фотографисање лица и дела у ком се издају потврде о намери, постоји канцеларија где на улазним вратима пише на српском и веома ситним словима на енглеском језику „Канцеларија за пријаву корупције“.

ПРЕПОРУКА

У Прихватном центру биће на уочљив начин истакнуто обавештење о могућности подношења пријава за корупцију на енглеском, арапском и фарси језику.

Лица се углавном усмено обавештавају о правилима боравка у Центру. Према речима службеника КИРС, у Центру је био истакнут дневни ред, али је исти убрзо поцепан од стране избеглица, а у моменту посете НПМ није био истакнут.

ПРЕПОРУКА

У Прихватном центру биће на уочљив начин истакнут Кућни ред преведен на енглески, арапски и фарси језик.

Локација Прихватног центра и смештај

Прихватни центар је смештен у простор бивше Дуванске индустрије. Налази се у непосредној близини аутобуске станице. На прилазним путевима ка Центру постављене су табле на српском, албанском, енглеском и арапском језику са путоказом где се Центар налази. Око Прихватног центра је веома запрљано, са доста баченог смећа, а лица која чекају да уђу немају клупе за седење, нити надстрешнице како би могла да се заклоне од падавина и других временских непогода. Испред Центра нису постављени мобилни тоалети, иако лица чекају и по неколико сати да уђу у Центар. Током посете уочено је да доста деце спава на земљи, односно на пртљагу.

ПРЕПОРУКА

Комесаријат за избеглице и миграције ће предузети одговарајуће мере, како би се, у сарадњи са Општином Прешево, обезбедило чишћење и одржавање јавних површина у околини Прихватног центра, постављање надстрешница испред улаза у Прихватни центар, како би избеглице које чекају да уђу, могле да се заклоне у случају падавина, као и постављање мобилних тоалета.

У самом Центру постављени су шатори, има више тоалета, тушева (мушкарци и жене користе исте просторије (контејнере) са тушевима, које се могу закључати за време коришћења) и чесми са пијаћом водом. Један од шатора је у одређеној мери прилагођен деци, уз подршку УНИЦЕФ-а и Данског савета за избеглице и у њему раде 2 васпитачице у смени, које су, такође, ангазоване преко УНИЦЕФ. Хигијену Центра одржава 8 лица која су ангазована преко ЦСР у Прешеву.

У самој згради Центра, на спрату који има посебан улаз (са 20 степеника), налази се просторија намењена првенствено за смештај жена са децом и других осетљивих категорија лица. У њој се налази 26 кревета и два креветића за бебе. Постељина је чиста. У непосредној близини просторије налази се и тоалет, а планирано је и да се поставе три туш кабине и да се адаптира кухиња. У току посете ова просторија је била празна, али је сутрадан добијена информација да је у току ноћи, услед кише, у просторији боравило и више лица него што је предвиђени капацитет, односно све жене и деца који су се тренутно налазили у Центру. Кад у просторији има жена и деце, полицајац дежура испред улаза. Као што се из описаног може закључити, овај простор није приступачан особама са физичким инвалидитетом, а током посете затечена је једна старија жена са инвалидитетом, корисница колица.

УТВРЂЕНО

Просторија намењена за смештај жена са децом и других осетљивих категорија лица у Прихватном центру у Прешеву није приступачан особама са физичким инвалидитетом.

РАЗЛОЗИ

Органи јавне власти дужни су да особама са инвалидитетом обезбеде уживање права и слобода без дискриминације.⁴

Забрањена је дискриминација на основу инвалидности у погледу доступности услуга и приступа објектима у јавној употреби и јавним површинама.

Под објектима у јавној употреби, у смислу овог закона, сматрају се: објекти у области образовања, здравства, социјалне заштите, културе, спорта, туризма или објекти који се користе за заштиту животне средине, заштиту од елементарних непогода и слично. Дискриминација на основу инвалидности у погледу доступности услуга нарочито обухвата: одбијање да се изврши техничка адаптација објекта неопходна да би се услуга пружила кориснику са инвалидитетом.⁵

ПРЕПОРУКА

Комесаријат за избеглице и миграције ће обезбедити адекватне просторије за смештај особа са инвалидитетом.

⁴ Члан 4. Закона о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом („Службени гласник РС“ бр. 33/2006)

⁵ Став 1,3. и 5. тач. 3. члана 13, Ibid.

У плану је да се адаптирају хангари, који се налазе у дворишту Центра и да се у њима оспособи грејање, како би се лица склонила са отвореног простора.

Исхрана и одржавање хигијене корисника Прихватног центра

Набавку хране у Центру финансира УНХЦР, а дистрибуцију врше представници Црвеног крста. Пакет се састоји од говеђег нареска у конзерви, сардине у конзерви, векне хлеба, флаше воде, хигијенског сапуна, четкице и пасте за зубе. На конзервама се јасно види састав хране из чега несумњиво произилази да је храна прилагођена верским убеђењима припадника муслиманке вероисповести. Право на оброк имају лица са физичким инвалидитетом; самохрани очеви са децом уз потврду; особе старије од 60 година; жене; деца; особе са менталним проблемима; болесни; и особе које добију посебну потврду УНХЦР да им је потребна физичка и правна заштита.

Такође, обезбеђени су хигијенски пакети за жене, пелене за бебе, влажне марамице итд. У Центру постоје резерве гардеробе и ћебади намењене корисницима, које је обезбедио Комесаријат, а чију дистрибуцију врше представници Црвеног крста.

Здравствена заштита

У Центру је организовано пружање здравствене заштите 24 часа дневно. У згради Центра (где се издају потврде о израженој намери) је организована Амбуланта, која је параванима ограђена од остатка простора. У три смене раде лекари и медицински техничари оба пола Војне болнице у Нишу, Дома здравља у Прешево и Болнице у Врању. Пружају се неопходне медицинске интервенције и врше прегледи лица која се жале на здравствене проблеме (најчешће су у питању прехладе, кијавица, жуљеви). Према наводима лекара Војне болнице у Нишу, у једној смени се у просеку обавља око 150 прегледа, односно медицинских интервенција. Обезбеђени су и бесплатни лекови и остала медицинска средства, уз подршку УНХЦР. Иако су у Центру ангажоване и здравствене раднице, према наводима, није се дешавало да странкиње из културолошких или верских разлога одбију да их прегледа лекар мушког пола.

Уколико је потребно болничко лечење долазе кола Хитне помоћи и лица се превозе до одговарајућих здравствених установа, које пружају секундарну здравствену заштиту. Међутим, према наводима лекара, лица углавном одбијају болничко лечење и самовољно напуштају болнице, чак и у случају сумње на неко озбиљније обољење, како би наставила своје путовање.

Поступање према малолетницима

Пре око месец дана у Центру су преко ЦСР Прешево, уз финансијску подршку УНХЦР, ангажоване две психолошкиње, чији је посао да проналазе децу без пратње, да споје децу са родитељима уколико су се загубила на путу од Миратовца до Прихватног центра, да пружају подршку деци са сметњама у развоју, да повремено надгледају колону која је испред Центра и да провере да ли је неко дете или трудницу потребно пустити преко реда.

Ове представнице ЦСР Прешево су ангажоване по основу уговора о делу на 5 месеци. Извештаје о раду подносе само УНИЦЕФ-у. Радно време у Центру им је од 8:00 до 14:00 часова, а особа из ЦСР дежура од 14 часова, с тим што је у плану да у наредном периоду раде у две смене од 08:00 до 17:00 часова, као и да се за рад у трећој смени прими један

дипломирани правник. Такође, планирано је и да се уз помоћ УНИЦЕФ-а ангажује један преводилац за арапски језик, који би био на располагању представницима ЦСР. Према наводима, психолошкиње су у сталном контакту са запосленима у ЦСР Прешево, који свакодневно обилазе Центар. Једна од ангажованих психолошкиња говори само српски језик и по мало енглески, док друга говори само албански језик и по мало енглески, тако да је проблем у комуникацији евидентан. Ни једна од њих две није прошла никакву обуку за рад са овим лицима, а планирано је да психолошкиња која говори српски иде на обуку коју организује једна организација цивилног друштва. С обзиром да су све обуке на српском језику, тешко се може очекивати да представница ЦСР која не говори српски може учествовати на било којој обуци.

ПРЕПОРУКА

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања ће предузети мере како би представнице ЦСР које су ангажоване у Прихватном центру у Прешеву прошле одговарајуће обуке о поступању према малолетним страним лицима без пратње.

За све време рада у Центру ове психолошкиње нису откриле ни једно дете без пратње, нити да је било каквог насиља и занемаривања.

ПРЕПОРУКА

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања ће предузети мере у циљу успостављања одговарајућих процедура и развијања механизма за ефикасније идентификовање малолетника без пратње, као и других нарочито осетљивих категорија лица којима је потребна додатна помоћ и пажња.

Поред свих наведених потешкоћа, додатан проблем је и што у оквиру Центра није обезбеђена посебна канцеларија у којој би представнице ЦСР могле несметано да обављају разговоре без присуства, односно просторног и визуелног контакта са другим и лицима у Центру.

ПРЕПОРУКА

Комесаријат за избеглице и миграције обезбедиће посебну канцеларију у Прихватном центру у Прешеву за обављање неометаног и поверљивог разговора службеница ЦСР са корисницима.

2. КАМП У МИРАТОВЦУ

Камп се налази у непосредној близини границе са Македонијом, на око 2 км од села Миратовац. Полицајци граничне полиције све избеглице које затекну у близини зелене границе са Македонијом упућују да даљи пут кроз Србију наставе преко овог Кампа.

Према наводима, Камп је у надлежности Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања. За безбедност у Кампу задужени су припадници Интервентне јединице полиције, а око Кампа налазе се и припадници Жандармерије и граничне полиције.

Камп се састоји од седам шатора, постављени су тоалети, који се одржавају неколико пута дневно, и цистерне са водом, које је обезбедила Војска Републике Србије. У Кампу је обезбеђена здравствена заштита лицима којима је неопходна, као и храна, која се свим лицима обезбеђује преко донација локалног становништва и Исламске заједнице. Здравствену заштиту пружају искључиво лекари цивилних здравствених установа из Врања, Прокупља, Ниша и Грачанице. Изнад самог кампа на путу за село Миратовац примећена је већа количина смећа.

Лица из Кампа се пропуштају у групама у одређеним временским интервалима. Полицијски службеници су у сталном контакту са колегама из Прихватног центра у Прешеву и у зависности од броја лица и оптерећености самог Центра, као и ситуације у селу Миратовац, лица пропуштају постепено, како се не би правила гужва. У селу их чекају таксисти, који, према наводима, наплаћују возњу до Прешева 20 евра по особи. Такође, уз помоћ финансијске подршке УНХЦР, а у организацији Канцеларије младих у Прешеву организован је и бесплатан превоз аутобусима од села Миратовац до Прихватног центра у Прешеву.

Основни проблем који је током посете запажен је да избеглице морају да пређу око два километра пешке уз брдо, како би стигли до села где им је обезбеђен превоз, а међу овим лицима има и жена са малом децом, трудница, изнемоглих и болесних лица. Ипак, омогућено је комбију Међународне организације за миграције и комбију УНХЦР да од Кампа превозе најугроженије категорије, али то свакако није довољно, јер је током саме посете уочен велики број мале деце и трудница који иду пешице. Службеници наводе да би било јако тешко приметити децу без пратње пошто странци иду у великим групама, а породице имају много деце. Током посете је примећена група жена из афричких земаља, као и неколико жена са Блиског Истока, које путују без мушке пратње. Према наводима свих поступајућих службеника са којима је током посете обављен разговор, ретко се дешава да жена путује сама, без пратње, уколико је случај да жене путују без мушке пратње обично путују у групама од неколико жена.

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова и Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања ће омогућити прилаз Кампу у Миратовцу возилима која бесплатно превозе избеглице од Кампа до Прихватног центра у Прешеву.

3. РЕГИОНАЛНИ ЦЕНТАР ГРАНИЧНЕ ПОЛИЦИЈЕ ПРЕМА МАКЕДИНИЈИ

У уводном разговору, представници Регионалног центра граничне полиције (РЦГП) према Македонији навели су да се у оквиру овог РЦГП налази 5 станица граничне полиције, од којих су две за контролу преласка државне границе и 3 за обезбеђење државне границе. У ових 5 станица ангажовано је укупно 156 полицијских службеника, што је недовољан број у односу на послове које обављају. Од укупног броја, у СГП Прешево која је надлежна за контролу преласка државне границе, ангажован је 91 полицијски службеник, а они не могу бити премештени на послове обезбеђења државне границе, за којима, у тренутној ситуацији великог прилива избеглица и миграната из Републике Македоније, постоји повећана потреба. Попуњеност систематизованих радних места на нивоу читавог РЦГП према Македонији је 71%. Униформисаних полицајки је 18.

Како РЦГП према Македонији, услед недостатка довољног броја кадрова, није у могућности да адекватно обавља све послове из своје надлежности, ангажовано је 60

полицијских службеника из других регионалних центара граничне полиције. Од укупног броја ангажованих, 12 је распоређено за рад у Прихватном центру у Прешеву на КД вратима и претресима при улазу у Прихватни центар, на попуњавању упитника о личним подацима и на издавању потврда о намери за тражење азила у Републици Србији. Такође, у пословима обезбеђења државне границе на зеленој линији, са домаћим припадницима граничне полиције, ангажовани су и страни полицијски службеници из Мађарске (њих 10), Немачке (њих 10) и Аустрије (њих 8-10). Мешовите патроле граничне полиције су ближе граници са Македонијом, превентивно делују и покушавају да спрече илегалне уласке. Они упозоравају групе да не прелазе државну границу, а ако се оглуше о упозорења усмеравају их да иду у Камп у Миратовцу. Такође, њихов задатак је и да спречавају илегални прелазак државне границе из Србије у Македонију.

Полицијски службеници који су дошли на испомоћ периодично се ротирају (на око 15 дана). Службеници који су ангажовани у Прихватном центру смештени су у Дому младих у Прешеву, док су остали смештени у 3 канцеларије и гаражи Регионалног центра, у условима који нису сасвим задовољавајући. За разлику од њих, страни полицијски службеници смештени су у хотелима у Врању.

С обзиром на масовни прилив избеглица из Македоније не може се прецизно утврдити број људи који улазе у Републику Србију. Дневне процене улазака се врше на основу снимака са термовизијских камера, али с обзиром да на појединим деловима границе има и увала не може се утврдити тачан број лица. Ови подаци се комбинују са проценама полицијских службеника који су распоређени у Миратовцу. Према слободној процени полицијских службеника граничне полиције који су распоређени у Миратовцу у последње време је запажен већи број жена и деце, старијих, особа са инвалидитетом, али с обзиром на наведено не може се утврдити њихов тачан број. Примера ради, процена је да је 8. септембра ушло 17 група са укупно 5.540 људи, док је 9. септембра ушло 11 група са укупно 5.350 људи. Са друге стране 8. септембра у Прешеву је издато 1.164 потврде о израженој намери за тражење азила у РС, док је 9. септембра издато 1.154 потврде. Из наведеног можемо закључити да огромна већина људи који су током наведена два дана ушли у Републику Србију није прошла кроз Прихватни центар, односно није идентификована нити су им издате потврде, већ је продужила свој пут ка северу земље.

Према наводима службених лица са којима је обављен разговор, масовно пропуштање избеглица из Македоније започело је 12. маја 2015. године. Службена лица наводе да уколико лица затечена на граничној линији не пружају активан отпор, службеници граничне полиције немају овлашћење да их спрече да уђу и да примењују средства принуде на хуман начин, тако да од маја нису имали ни једну употребу средстава принуде.

Регионални центар граничне полиције према Македонији је издавао потврде о израженој намери за тражење азила у Републици Србији до јула месеца, када је почео да ради Прихватни центар у Прешеву (8. јула 2015. године). За првих 6 месеци 2015. године издато је 5.449 потврда, од ког броја је највише издала СГП Рујан – закључно са 03. јулом 2015. године 3.258 потврда. Док су се потврде о израженој намери за тражење азила издавале у РЦГП увек су полицијске службенице вршиле проверу странкиња. Према наводима, пракса је и да у Прихватном центру у свакој смени ради једна полицијска службеница, обично на кд вратима, а уколико нема полицијских службеница у смени цео преглед се ради искључиво са металним детектором. За првих шест месеци 2015. године РЦГП према Македонији је поднела 649 захтева за вођење прекршајног поступка због незаконитог преласка државне границе. Од јула месеца прекинуто је подношење наведених захтева. Према наводима, прекршајне пријаве подношене су само против лица која су била

кријумчарена, ако би се обезбедило њихово присуство у својству сведока у кривичним поступцима.

У првих 6 месеци 2015. године откривено је 48 кривичних дела кријумчарења и поднето је 38 кривичних пријава због кривичног дела кријумчарења. Кривичних пријава за кривично дело трговине људима није било у 2015. години. У случају сумње да су жене пронађене у напуштеном возилу након што возач напусти возило, жртве трговине људима, инспекторке из Одсека за сузбијање прекограничног криминала увек обављају насамом са њима разговор о томе где су прешле гранични прелаз, када су прешле гранични прелаз, да ли су злостављане. Поступајући службеници су прошли обуке у вези са спречавањем и откривањем кривичног дела трговине људима, а поседују и сертификате за рад са малолетницима.

Став јавног тужилаштва је да нема кривичног дела кријумчарења уколико се мигранти превозе без потврде о израженој намери према северу земље. У таквим ситуацијама полиција је само дужна да их врати у Прихватни центар у Прешеву ради идентификације и издавања наведене потврде.

Током 2015. године није било упућивања странаца у Прихватилиште за странце у Падинској Скели.

РЦГП према Македонији је надлежни орган за спровођење скраћеног поступка реадмисије по основу Споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Македоније о предају и прихвату лица чији је улазак или боравак нелегалан⁶. Поступајући по наведеном Споразуму РЦГП према Македонији је поднео захтеве за враћање за 121 лице. Од укупног броја лица за које су поднети захтеви, за 114 лица захтев је одбијен, док је за 7 лица захтев прихваћен, али ова лица нису враћена, јер су у међувремену изразила намеру за тражење азила у РС. Током 2015. године поднет је и један захтев од стране македонских органа и он је прихваћен, тако да је лице враћено у Србију (држављанка Туниса). Током 2014. године РЦГП према Македонији је поднео захтеве за 345 лица, од којих је прихваћено само 6. У свим случајевима, захтеви су подношени само за лица којима је пресудом прекршајног суда била одређена казна затвора, с обзиром да процедура враћања траје неколико дана, а полицијски службеници РЦГП немају овлашћење да за време трајања процедуре задржавају лице.

Према изјави службених лица, од почетка године није затечен ни један малолетник без пратње.

4. ПОЛИЦИЈСКА СТАНИЦА У ПРЕШЕВУ

До отварања Прихватног центра у Прешеву Полицијска станица у Прешеву је била веома оптерећена масовним приливом избеглица. Припадници ове Полицијске станице издали су у мају 853 потврде о намери за тражење азила, у јуну 7.141 потврду, док су само за првих 7 дана јула издали 3.207 потврда. Након састанка у Општини Прешево (9. јуна 2015. године), у рад су се укључили УНХЦР, Црвени крст, Лекарни без граница, постављени су шатори у околини Полицијске станице. Због велике гужве на издавању потврда, поједина

⁶ Закон о потврђивању споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Македоније о предаји и прихвату лица чији је улазак или боравак нелегалан са протоколом између Владе Републике Србије и Владе Републике Македоније о спровођењу споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Македоније о предаји и прихвату лица чији је улазак или боравак нелегалан ("Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 1/2011).

лица су аутобусима, које је ангажовао УНХЦР, превожена и у суседне полицијске станице у Врању, Бујановцу и Владичином Хану. Према наводима службених лица са којима је обављен разговор, од почетка 2015. године није затечен ни један малолетник без пратње, тако да ни у једном случају није био ангажован Центар за социјални рад у Прешеву. Од 8. јула ова Полицијска станица више не издаје потврде о израженој намери за тражење азила.

Од отварања Прихватног центра у Прешеву, задатак полицијских службеника ПС Прешево, који су тачкасто распоређени у околини Прихватног центра, је чување јавног реда и мира. Уколико се деси да неке позли док чека у реду испред Центра, они позивају службу Хитне помоћи и у случају потребе их одводе на прегледе у локални дом здравља. Од почетка рада Прихватног центра није било употребе средстава принуде према овим лицима. Такође, било је и обраћања локалног становништва полицији, а грађани су се углавном обраћали уколико избеглице које чекају у реду уђу на њихове приватне поседе.

У августу 2015. године припадници ПС Прешево открили су 4 случаја продаје фалсификованих потврда о израженој намери за тражење азила у РС. За два ухапшена лица било је одређено задржавање. Према наводима, ове потврде су се продавале за 50 евра. Избеглице су куповале ове потврде како не би имали проблеме приликом уласка у аутобусе који их превозе ка северу земље.

Од почетка године није било захтева за покретање прекршајног поступка због незаконитог преласка државне границе или незаконитог боравка, јер према ставу надлежног прекршајног суда ова лица не треба кажњавати за ову врсту прекршаја. У ранијем периоду, став прекршајног суда је био да се прекршајно процесуирају само они који су сведоци у кривичном поступку за кривично дело кријумчарења. Уколико се сада деси да су мигранти сведоци у поступку за кривично дело кријумчарења они се одмах одводе код јавног тужилаштва ради саслушања, па се затим упућују у Прихватни центар.

Током 2015. године поднето је 19 кривичних пријава против 19 извршилаца кривичног дела кријумчарења (сви домаћи држављани), док су у 30 случајева били Н.Н. извршиоци. Кривичних пријава због сумње на кривично дело трговине људима није било током 2015. године. Није било пријава насиља у породици према женама и деци страним држављанима.

Службеници су указали на велики обим посла и на недостатак кадрова, укључујући службенице женског пола, као и на мањак техничких средстава и заштитне опреме. Службеници поседују сертификат за поступање са малолетницима, а прошли су и обуке за поступање у случају насиља у породици.

5. ПОЛИЦИЈСКА СТАНИЦА У БУЈАНОВЦУ

У ПС Бујановац је током 2015. године издато 3.616 потврда о израженој намери за тражење азила у Републици Србији. Од отварања Прихватног центра у Прешеву, број издатих потврда је значајно смањен, тако да је у августу издато свега 110 потврда. Уобичајена пракса током периода у којем су се издавале потврде у ПС Бујановац је била да проверу жена странкиња врши службеница из Одсека за странце, која је била у приправности током 24 часа.

У 2015. години ПС Бујановац је поднела 10 захтева за покретање прекршајног поступка због незаконитог преласка државне границе или незаконитог боравка. Ови захтеви су се подносили само уколико се лица затекну у току дана, јер су одмах извођена пред прекршајног судију, док лица која су затечена ноћу нису прекршајно процесуирана, јер прекршајне судије не раде током ноћи. Свим лицима је изречена опомена. Од почетка априла 2015. године престали су да подносе захтеве за покретање прекршајних поступака због незаконитог преласка државне границе или незаконитог боравка. Такође, током 2015. године у управном поступку донето је 195 решења о отказу боравка, у којима је лицима остављан рок од 3 дана да самовољно напусте Републику Србију.

Током 2015. године није затечен ни један малолетник без пратње. Малолетници се, приликом издавања потврда не фотографишу и не дактилоскопирају. У 2015. години није било пријављених кривичних дела трговине људима, насиља у породици и злостављања и занемаривања деце, чије су жртве страни држављани.

6. ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД У ПРЕШЕВУ

У ЦСР Прешево је запослено 5 стручних радника, који имају право на старатељство. У 2015. години, према наводима, није било потребе за постављањем привременог старатеља малолетнику без пратње, али је у 2-3 случаја дошло до раздавајања породица на потезу између кампа у Миратовцу и Прихватног центра у Прешеву, до чега долази услед ситуације да аутобуси за Прихватни центар у Прешеву не крећу из кампа у Миратовцу већ из села Миратовац, које је 2,5 километара удаљено од кампа, што представља озбиљан проблем. У тим случајевима је полиција у Прихватном центру утврдила да је малолетник без пратње и о томе обавестила раднице ЦСР коју су ангажоване у Центру, уз подршку УНИЦЕФ-а.

Према процедури, о случају малолетника без пратње се обавештавају сви стручни радници ЦСР, који су у сталном контакту са ангажованим радницама ЦСР у Прихватном центру, а затим се договарају о наредним корацима. Осим наведеног, након протока 2-3 сата од идентификације малолетника без пратње, детету се одмах поставља привремени старатељ и оно се одвози возилом ЦСР у Центар за васпитање деце и омладине у Нишу.

Према наводима, из ЦСР се свакодневно, два до три пута дневно упућује социјални радник у камп у Миратовцу. ЦСР може својим возилом у одређеним ситуацијама да превезе мајке са децом из кампа у Миратовцу до Прихватног центра. Указано је на потребу да се ЦСР обезбеди још једно возило за обилазак Прихватног центра и кампа у Миратовцу, као и за превоз мајки са децом из кампа у Миратовцу до Прихватног центра, пошто једно возило није довољно за задовољење тренутних потреба, а УНИЦЕФ је изразио намеру да ће у том случају омогућити ангажовање возача. Није било случајева жена без пратње, нити пријава насиља у породици. Поступајући службеници ЦСР су похађали обуке за адекватно поступање у случају насиља у породици. Нема сазнања о пријављеним случајевима трговине људима и злостављања и занемаривања деце.